

ד. ז' שמות הנ"ל, רק אם נכתבו כדין (היינו על גבי קלף בדיו ובכתב אשורית), בס"ת נביאים וכתובים, טעונים גניזה בכלי חרס, אך שלא במקומות הנ"ל, אף אם נכתבו כדין, אינם טעונים כלי חרס. וכ"ש אם צולמו או נכתבו ע"ג נייר, שאינם טעונים כלי חרס. שמות אלו שנכתבו בתפילין ומזוזות, כתבנו דינם להלן בפרק ט"ו סעי' א'.

ה. הרוצה להזכיר שם ה' באגרת שלומים וכדו', יכתוב באחד מהאופנים הבאים: ד', השם", הקב"ה, בס"ד", בעזה"ש (בעזרת השם), איה"ש (אם ירצה השם), בה"ש (ברוך השם), השי"ת (השם יתברך), שכל אלו האופנים אינם טעונים גניזה ומותר לזורקם.^א

ו. לכתחילה אין לכתוב שם ה' באגרת שלומים באופנים הבאים: אלוקים, קל"ב, ה', ב"ה (ברוך השם), בעז"ה (בעזרת השם), איה"ה (אם ירצה השם), וכן אותיות א' (אלו-הים), ש' (ש-די), צ' (צב-אות).^ט עבר וכתב אינו טעון גניזה.^ט

החזקת



אוצר החכמה

סי' מ"ח, בחזו"א יו"ד סי' קס"ד אות ג' ד"ה ואיסור.

י במשנ"ב סי' קנ"ד ס"ק כ"ב כתב על דברי השו"ע בס"ה (שס"ת טעון כלי חרס) שה"ה נביאים וכתובים הכתובים בעור ובגלילה ובדיו, משמע שבכל מקום אחר, וכ"ש אם צולמו וכירצ"ב אינם טעונים כ"ח, וכ"כ בחזו"א ידים סי' ח' ס"ק ט"ז. ובמק"מ סי' רע"ז ס"ק ק"ה כתב שסתם גניזה בכלי חרס, אך אם כתב שם ה' על כלי אפשר שסגי במקום המוצנע, גם בקסת הסופר סי' י"א ס"י כתב שכשקודרים שם ה' גומזים אותו במקום המשומר, ולא הצריך כלי חרס. וכן שמעתי למעשה מהגר"נ קרליץ שליט"א שאף אם כתבו ברכה עם שם ה' ע"ג קלף בדיו כדין, וכ"ש אם צולם, אף אם היה צילום מס"ת אינו טעון כלי חרס. וראה בסוף הספר בתשובות הגר"ח קנייבסקי שליט"א אות ע"ה וע"ז שגם כתב כן.

י כן מובא מהחזו"א (דינים והנהגות יו"ד סעי' י"ד). ועי' הערה י"א מהערה ש'.

י תיבה זו אינה שם ה' כלל. ראה שדי חמד מערכת האלף, כללים, עמ' 80 ד"ה "הנה", ושו"ת אג"מ יו"ד ח"ב סי' קל"ח בסופו.

י בס"ד, ראה באג"מ שם שכתב שכולם יודעים שהאות ד' היא "דשמיא" ולא ד' משם אדנות, גם הגר"ח קנייבסקי אמר על בס"ד שאין מקום להחמיר לגונזו, והוסיף שלכן הקפידו לכתוב 'בס"ד' כדי שלא יהיה שום חשש של ביזוי שם השם.

י אג"מ שם, ע"ש.

יא כל סעי' זה הוקרא לפני הגרי"ש אלישיב שליט"א והסכים עמו. וראה בערחה"ש יו"ד סי' רע"ז סכ"ח שכתב על אות ד' (במקום השם) ועל בעזרת ד' ואי"ה, שהגם שאין בזה קדושה כלל, מ"מ לתשמיש בזיון ודאי אסור, כיון שיש בזה כוונה לשמים, ולכן יזהרו לשרוף מכתבים עם שמות אלו.

יב באג"מ או"ח ח"ד סי' מ', ג' כתב שכשכותב שם ה' במכתב תורה כותבו עם קו"ף במקום ה"א, דאולי לא ישמרהו כ"כ, חזינן שאינו טעון גניזה. וכן שמעתי מהגר"נ קרליץ שליט"א.

י לגבי ב"ה כתב בשו"ת צפנת פענח סי' קצ"ו קצ"ז (וע"ע שם סי' ש"ג, ג), שטעון גניזה, וכן מוכח במהרש"א סוכה דף נ"ג ע"א בח"א. וכן נהג החזו"א לגונזו (דינים והנהגות חיו"ד סי"ב והגר"נ קרליץ שליט"א אמר לי שכן נהג לעצמו, אך לא הורה כן לאחרים). ובתשובות והנהגות ח"א סי' תר"מ הביא שהגר"א לא נהג לכתוב ב"ה במכתביו, וכן הגר"ח מואלחין נהג שלא לכתוב באגרת הרשות ב"ה, וסיים שיש חילוקי דעות איך נהג בסוף ימיו. גם בהר צבי יו"ד סי' רל"ד כתב שמצד ההידור אין למוחקו, (ועי"ש מש"כ לגבי כתיבתו על לוח ביה"ס). אולם בפסקי תשובה ח"ג סי' רצ"ג כתב הגר"מ מגור זצ"ל שלא ראינו מי שמחמיר בזה. ועי' בשו"ת אבני ישפה ח"א סי' י"ג שדעת הגר"ש ואזנר

כינויים ורמזים לשם ה'

ז. כינויים לשם ה', כגון: רחום, חנון, נאמן וכיוצ"ב, י"א שמותר למחקם^ט. ואם לא ניכר שכיון לשם קודש, אינם טעונים גניזה ומותר לזורקם. אך אם ניכר שכוונתו לשם כינוי ה', טעונים גניזה^י.

ח. 'שלום' הוא אחד משמותיו של הקב"ה^י, ואם כיון לשם ה' טעון גניזה, אך אם כיון לשם חול, אינו טעון גניזה. אך אם מברך את חברו בשלום, יש להחמיר. ויש נזהרים לכותבו שלא בשלמות, כגון שלם או שלו^י, וכן נכון לעשות באיגרות של רשות^י.



שליט"א שאינו טעון גניזה, וכן שמעתי מהגר"נ קרליץ שליט"א ובשם הגרש"ז אויערבאך והגר"צ אבא שאול וצ"ל. אולם שמעתי מהגר"ש אלישיב שמעיקר הדין אינו טעון גניזה, אך מאחר ואיכא מחלוקת אחרונים בזה, המחמיר לגנוזו תע"ב (וכ"כ בשו"ת בצל החכמה ח"ד סי' ק"ה), ובעיתונים אף להחמיר א"צ. והמעין באג"מ יו"ד ח"ב סי' קל"ח יראה שדימה ב"ה לב' יודין שהבאנו בהערה ט', שאין לזורקו בבזיון, אך בסוף התשובה כתב שבעזה"ש אינו טעון גניזה, ונימק שמאחר וכותב שי"ן אחרי ה"ה"א, מזה כולם יודעים שאין כוונתו לאות ה' משם הויה אלא לתיבת השם. והיה נראה שדעת המחמירים שהובאה בראש ההערה, דעתם היא שהה"א היא אות ה' משם הויה ולכן החמירו. אבל האידנא, שכל אחד כוונתו בה"א לתיבת השם אין מקום להחמיר, וכן העירני מו"ר שליט"א. אולם הגר"ש אלישיב שליט"א לא הסכים לזה, ואמר שגם הם ידעו טענה זו, ובכל אופן אסרו. ובעצם הדבר עי' בשו"ת תורה לשמה סי' תכ"ג שביאר מקור למנהג לכתוב אות ה' כקיצור לשם הויה.

י' עי' בביאור הגר"א יו"ד סי' רע"ו ס"ק כ"ד. ועי' בשו"ת הרה"צ ח"א סי' ר"ו כתב על אות א' עם קו למעלה או יו"ד עם קו למעלה שאסור למוחקו, אלא שאין לוקין ע"ז, אלא שבמהרש"ם ח"א במפתחות לסי' קנ"ט הוכיח מהגמ' שאין להחמיר אלא באות יו"ד, וכן ראיתי בתשב"ץ קטן סי' תי"ט שאם כתב אל"ף במקום אלוקים או שי"ן במקום שקי שמותר למחקו.

^ט סעי' זה הוקרא לפני הגר"ש אלישיב שליט"א והסכים עימו. ועי' לעיל הערה י"ג לענין ב"ה.

^י השו"ע באו"ח סי' פ"ה ס"ב כתב שמותר למחקם, ובמ"ב ס"ק י' הביא לראב"ד שאוסר למחוק 'רחום' ושכן פסקו הב"ח והפר"ח. וראה בחיי אדם שהחמיר אף ב'חנון'.

י' ברמב"ם בפ"ו מיסודי התורה ה"ה כתב שהכינויים שמשבחים בהם את הקב"ה, כגון חנון ורחום, הגדול, הגיבור והנורא וכו', הרי הן כשאר כתבי הקודש ומותר למחקן. (ומו"ר הגר"ש אויערבאך שליט"א ביאר שכוונת הרמב"ם במש"כ כשאר כתבי הקודש, שזה כמו שאר המילים בכתה"ק כמו וידבר, ויאמר, וילך). והן אמת שמותר למחקן, אבל לענין גניזה, לכאורה לא גרע ממה שכתבו האחרונים על דברי המחבר שכינויים שמותר להזכירם בביהכ"ס והמרחץ, זה דוקא אם כוונתו לשם חול, משא"כ אם כוונתו לשם קודש אסור, (עי' בפרמ"ג שם א"א ס"ק ג', בברכ"י, ובכף החיים שם) ואם אסור להזכירם במקומות המטונפים, פשיטא שזה נכלל במש"כ הרמב"ם שהרי הם כשאר כתבי הקודש וממילא טעונים גניזה. וראה לדבר נ"ל ממש"כ ברע"א בגליון השו"ע ביו"ד (שם) שז' שמות שאינם נמחקים שכתובים בשאר לשונות דינם ככינויים, ואם האחרונים פסקו (ראה להלן סעי' י"ב), ששם ה' בלע"ז טעון גניזה, גם הכא טעון גניזה. אולם, הגר"ש אלישיב שליט"א אמר שהכל תלוי אם ניכר שכוונתו לה', ואם לא ניכר, אינו טעון גניזה. ושאלתיו אם כתוב "הרחום ירחמך", וענה שבכה"ג ניכר שכוונתו לכינוי וטעון גניזה, והוסיף לחלק בין זה לבין 'שלום' (עי' סעיף הבא). ששלום הוא "שמו" של הקב"ה, עכ"ד.

י"ג גמ' בשבת דף י' ע"א, שנא' 'ויקרא לו ה' שלום'.